

## Οι ιεροί κανόνες και η περί δυνατότητας τροποποίησης, κατάργησης και θέσπισης αυτών

Ορθοδοξία / Κανονικό και Εκκλησιαστικό Δίκαιο

Βασίλειος Γκρίλλας, Θεολόγος, ΜΑ Θεολογίας



Η έρευνα μπορεί με βεβαιότητα να επισημάνει ότι, η θέσπιση των ιερών Κανόνων βρίσκεται σε απόλυτη συνάφεια με τις ανάγκες των χριστιανών, τις οποίες η Εκκλησία επιχειρεί να επιλύσει. Η Εκκλησία δηλαδή, αντιλαμβανόμενη την ανάγκη των πιστών, δύναται και παραλλήλως οφείλει να προσαρμόζει τα δεδομένα των Κανόνων στις νέες ανάγκες ακόμα και με δυνατότητα τροποποίησης ή και κατάργησης των Κανόνων, που κρίνονται είτε ανεφάρμοστοι είτε μη χρηστικοί για τη ζωή των πιστών και του σώματος της Εκκλησίας. Παραλλήλως, η Εκκλησία έχει το δικαίωμα θέσπισης νέων Κανόνων, στα δεδομένα των σύγχρονων αναγκών των πιστών αν και εφόσον κρίνει την ύπαρξη αυτής της ανάγκης.

Η τοποθέτηση πολλών, είτε Κανονολόγων είτε πιστών λαϊκών και κληρικών, ότι δεν υπάρχει δυνατότητα τροποποίησης των ιερών Κανόνων κρίνεται αβάσιμη. Η θέση αυτή περί του αμεταβλήτου των Κανόνων, στηρίζεται στο δεύτερο Κανόνα

της εν Τρούλλω Συνόδου, ο οποίος επικυρώνει τον μέχρι τότε υφιστάμενο Κώδικα των Κανόνων[1].



Ο δεύτερος Κανόνας της εν Τρούλλω Πενθέκτης Οικουμενικής Συνόδου, στο πρώτο μέρος του επικυρώνει τους Αποστολικούς Κανόνες, τους Κανόνες των Οικουμενικών Συνόδων, ένα μεγάλο μέρος Κανόνων από Τοπικές Συνόδους και παράλληλα τους Κανόνες επιφανών Πατέρων της Εκκλησίας. Απαγορεύοντας ρητά την παραχάραξη, την αθέτηση και την αντικατάσταση αυτών από άλλους Κανόνες νόθους ή ψευδεπίγραφους, που έχουν θεσπιστεί από καπηλευτές της αλήθειας. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι απαγορεύσεις αυτές δεν αφορούν την ίδια την Εκκλησία, αλλά κάποια μέλη της Εκκλησίας τα οποία ενδεχομένως επιχείρησαν ή πρόκειται να επιχειρήσουν την αλλοίωση των Κανόνων.

Η Εκκλησία διατηρεί την δικαιοδοσία της νομοθετικής και Κανονικής εξουσίας, δυνάμει της οποίας δύναται να επικυρώσει ή να μεταβάλει του Κανόνες. Η δυναμική αυτή της Εκκλησίας, είναι αυτονόητη και απορρέει από τη δυναμική της ίδιας της εν Τρούλλω Πενθέκτης Οικουμενικής Συνόδου, καθ' όσον η συσχέτιση προς τον πρώτο Κανόνα της Συνόδου αφήνει το περιθώριο στην Εκκλησία να ανασκευάζει και να αναπροσαρμόζει του Κανόνες, όπου αυτή κρίνει απαραίτητο[2].

Ο δεύτερος Κανών της εν Τρούλλω Συνόδου, επιτιμά όποιον ανατρέψει ή παραχαράξει τους Ιερούς Κανόνες, ενώ ο πρώτος Κανών προβαίνει σε αναθεματισμό και αποκοπή από το σώμα της Εκκλησίας σε όποιον αθετεί τα δόγματα που ενυπάρχουν στους Κανόνες.

Η εν Τρούλλω Σύνοδος προβαίνει και η ίδια σε διόρθωση Κανόνων θεωρώντας ότι

θεσπίστηκαν σε εσφαλμένη βάση εκκλησιολογικής στήριξης. Μια αντιβολή προς τον δέκατο Κανόνα της Συνόδου της Άγκυρας, προς τον έκτο Κανόνα της εν Τρούλω Συνόδου, προς τον δέκατο πέμπτο Κανόνα της Συνόδου της Νεοκαισαρείας και προς τον δέκατο έκτο Κανόνα της εν Τρούλω Συνόδου, αποδεικνύει ότι η Εκκλησία δια της Συνόδου της διατηρεί στο ακέραιο τη νομοθετική και Κανονική εξουσία, δυνάμει της οποίας δύναται να διορθώσει ή ακόμα και να αναιρέσει κάποιον Κανόνα, σαφώς δε, και να προβεί στην θεσμοθέτηση νέου[3]. Παρ' όλα αυτά, οι υποστηρικτές του αμετάβλητου χαρακτήρα των Κανόνων, ζητούν ως έδαφος εδραίωσης της θέσεώς τους, τον πρώτο Κανόνα της Ζ' Οικουμενικής Συνόδου[4]. Προφανώς οι υποστηρικτές αυτοί αδυνατούν να κατανοήσουν πως η ίδια η Ζ' Οικουμενική Σύνοδος, που στον Κανόνα Α' αναφέρει ότι δεν πρέπει να προστίθεται και να αφαιρείται τίποτα στους Κανόνες, η ίδια Σύνοδος θεσμοθετεί ακολούθως είκοσι δύο Κανόνες, οι οποίοι στην ουσία τους αποτελούν επανάληψη προϋπαρχόντων Κανόνων, που ως φαίνεται υπέπεσαν αδίκως σε σιωπή. Ο δεύτερος Κανόνας της Πενθέκτης εν Τρούλλω Οικουμενικής Συνόδου, ωσαύτως συνηγορεί στη θέση περί της δυνατότητας μεταβολής των ιερών Κανόνων.

Πολλές φορές δια μέσου των αιώνων πολλοί Κανόνες απολύουν την ισχύ τους de facto. Στην ιστορία της Εκκλησίας, είτε σιωπηρά είτε κατ' οικονομία είτε ακόμα κατά ανοχή, παύουν κάποιοι Κανόνες να έχουν πραγματικό νόημα γι' αυτό και πολλές φορές στα κείμενα των Βυζαντινών σχολιαστών του 12<sup>ου</sup> αιώνα σημειώνεται η αναφορά ότι «ο Κανών εσχόλασεν» ή «ο Κανών ηπράκτησε». Το σύνολο αυτών των Κανόνων που «εσχόλασαν» ή «ηπράκτησαν» με καθ' οιονδήποτε τρόπον, σήμερα μπορούν να αποτελούν αντικείμενο έρευνας είτε Κανονικής είτε ιστορικής για κάποιο επιστήμονα, αλλά σαφώς δεν αφορά τα πιστά μέλη της Εκκλησίας και την σύγχρονη βιωματική τους πορεία εντός αυτής. Δεν πρέπει να παραθεωρηθεί στην έρευνα, ότι σε σιωπή περιπίπτουν κυρίως οι πειθαρχικοί ιεροί Κανόνες, που αφορούν τους πιστούς και εν γένει το διοικητικό περιβάλλον της Εκκλησίας, ενώ οι δογματικοί Κανόνες παραμένουν ασφαλείς και αναλλοίωτοι. Τούτο είναι εμφανές σε μεταγενέστερες Συνόδους, οι οποίες αποφαινούνται για τις δογματικές αποφάσεις προγενέστερων Συνόδων με όρους που ενδυναμώνουν το δογματικό περιεχόμενο όπως: «γινώσκομεν», «επισφραγίζομεν», «επικυρούμεν», «κρατύνομεν». Κατά αντίθεση, για τους πειθαρχικούς Κανόνες εντοπίζουμε όρους όπως «ανανεούμεν», ο οποίος δηλώνει επικαιροποίηση προϋπάρχοντος Κανόνος στην σύγχρονη Εκκλησιαστική πραγματικότητα ή ακόμα τον όρο «ασπασίως εστερνίζόμεθα», ο οποίος ουσιαστικά επικαιροποιεί την αυθεντία προϋπάρχοντος κανόνος στην παροντική πραγματικότητα της εκκλησιαστικής πρακτικής.

**[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)**

**Παραπομπές:**

**[1]** Πενθέκτη Οικουμενική εν Τρούλω Σύνοδος. Κανών Β΄.

**[2]** Πενθέκτη Οικουμενική εν Τρούλω Σύνοδος. Κανών Α΄.

**[3]** Εν Αγκύρα Τοπική Σύνοδος. Κανών Ι΄.

Πρβλ. Πενθέκτη εν Τρούλλω Οικουμενική Σύνοδος.Κανών ΣΤ΄.

Πρβλ. Εν Νεοκαισαρεία Τοπική Σύνοδος. Κανών ΙΕ΄.

Πρβλ. Πενθέκτη εν Τρούλλω Οικουμενική Σύνοδος.Κανών ΙΣΤ΄.

**[4]** Εν Νικαία Ζ΄ Οικουμενική Σύνοδος. Κανών Α΄.

**ΣΗΜΕΙΩΣΗ:** Στο ψηφιακό σώμα της εργασίας παρατίθενται στις υποσημειώσεις και το κείμενο των κανόνων.

<http://bit.ly/2uTgzHd>